

Forskningen i Rigsarkivet

Årsberetning for 2021

Rigsarkivet

København

2022

Indhold

Årsberetning for 2021.....	3
Forskningen i 2021 – en præsentation.....	6
Forskningsmiljø.....	11
Forskningsformidling	15
Forskere ved Rigsarkivet 2021	17
Løbende forskningsprojekter 2022.....	23
Forskning i Rigsarkivet – bibliografi 2021	29

Årsberetning for 2021

Rigsarkivets forskningsindsats i 2021 blev noget præget af coronaepidemien. Det mærkedes nu, at arkivundersøgelser var vanskeliggjort ved de gentagne nedlukninger af arkiverne i 2020 og 2021. Antallet af publikationer faldt fra 75 til 61. Antallet af fagfællebedømte afhandlinger var nogenlunde det samme – 17 mod 19 i 2020 – men der udkom færre bøger. Antallet af fagfællebedømte afhandlinger pr. forsker lå på 1,0, hvilket svarer til rammekontraktens krav. Derudover blev der udgivet 7 afhandlinger uden fagfællebedømmelse og 37 formidlingsartikler.

Blandt de udkomne større afhandlinger må især fremhæves seniorforsker Kenn Tarbensens digre værk *Det multinationale gennembrud. Holdninger til udenlandske investeringer i dansk erhvervsliv 1945-1980*, som udkom hos Syddansk Universitetsforlag. Samme forfatter skrev sammen med sin kollega, arkivar Nicolai Falberg Jensen bogen *Torvehuse. Historien bag bygningerne på Store og Lille Torv i Aarhus*, udgivet af forlaget Turbine. Disse bøger præsenteres nærmere s. xxff, hvor der også er en redegørelse ved seniorforsker Peter Fransen for nyere afhandlinger inden for temaet dansk kriminalitetshistorie og en præsentation ved Kenn Tarbensen af *Erhvervshistorisk Årbog 2021*.

Den 1. februar tiltrådte Mads Linner Perner sit ph.d. stipendium under Link Lives projektet. Kulturministeriets Forskningspulje bidrager til finansieringen. Efter flere års pause lykkedes det desuden i 2021 at få tildelt en ph.d. stipendiat under DFF's ordning med forskeruddannelse uden for universiteterne. Det blev Annemarie Borregaard, som skal udføre projektet *Særforsorg eller sær forsorg? Den danske åndssvageforsorg 1929-80*. Hun tiltrådte stipendiet ved årsskiftet 2021/22, er indskrevet ved Syddansk Universitet og har station på Rigsarkivet i Odense.

Ligeledes lykkedes det at opnå et forskningsfrikøb på i alt 8 måneder fra Kulturministeriets Forskningspulje til Mette Seidelins og Asbjørn Thomsens projekt *Anbringelsessager før og efter digitaliseringen*.

Også udarbejdelsen af Rigsarkivets nye forskningsstrategi blev forsinket af coronaepidemien, men den 10. juni 2021 kunne forskerne mødes med hinanden og repræsentanter for Rigsarkivets ledelse og forskellige forretningsområder til et dagsseminar i Odense. En særlig nedsat skrivegruppe formulerede på baggrund af dette møde et udkast til en ny forskningsstrategi, som kunne endelig vedtages i første halvår af 2022. I slutningen af året blev der også arbejdet med en governance for forskningen, som kunne vedtages efter årsskiftet. Begge dokumenter vil blive nærmere præsenteret i beretningen for 2022. Arbejdet med en ny fireårig forskningsplan 2022-2025 kunne først påbegyndes i 2022.

Antallet af forskerpartnerskaber var som sidste år fem. I projektet "Link-Lives: Historical Big Data" er samarbejdspartnerne Københavns Universitet, Saxo Instituttet ved prof. Anne Løkke og postdoc Olivia Robinson, Novo Nordisk Center for Protein Researcher ved prof. Søren Brunak og Navneafdelingen ved lektor Birgit Eggers og Københavns Stadsarkiv ved koordinator Signe Trolle Gronemann. Fra Rigsarkivet medvirker forskningslektor Barbara Revuelta-Eugercios som projektleder. Seniorforsker Asbjørn Romvig Thomsen og data scientist, ph.d. Nicolai Rask Mathiesen er ligeledes deltagere. Der er tre desuden ph.d.-stipendiater i projektet, som er indskrevet i Saxo Instituttets ph.d.-skole: Mads Linnet Perner (ansat hos Rigsarkivet), Louise Ludvigsen og Samantha Aagaard (begge ansat hos København Universitet). Projektet, der er finansieret af Innovationsfonden og Carlsbergfondet, blev indledt i 2019 og afsluttes i september 2024.

Projektet "Følgerne af Slesvigs deling/Die Folgen der Teilung Schleswigs 1920" har Landesarchiv Schleswig-Holstein (LASH) som samarbejdspartner. Fra Rigsarkivet medvirker forskningsleder Hans Schultz Hansen som dansk projektleder og redaktør af og bidrager til den antologi, som er projektets slutprodukt. Seniorforsker Leif Hansen Nielsen er ligeledes bidrager. Begge er ansat i Aabenraa (RAÅ) og indgår i Studiecenter for Sønderjyllands Historie. Fire andre forskere fra centret medvirker på dansk side. Fra tysk side deltager arkivdirektør Rainer Hering som tysk projektleder. Dertil kommer to forskere fra LASH og en fra SDU Sønderborg. Projektet blev indledt i 2020 og afsluttes i første halvdel af 2022 med bogudgivelse og miniseminar.

Rigsarkivet er fortsat associeret med Center for Digital Historie ved Aarhus Universitet (CEDHAR). Fokus er i samarbejdet er at bringe retrodigitaliserede arkivalier i spil i forskningsmæssig kontekst.

Formålet med multigenerationsregistret er at etablere familierelationer for alle danskere i det 20. århundrede. Projektet er finansieret af Novo Nordisk Fonden med 38 mio. DKK. Det startede i 2021 og afsluttes i juni 2025. Chefkonsulent Jeppe Klok Due fra Rigsarkivet leder projektet, og herudover leverer Rigsarkivet alle data samt kvalitetssikrer og tilgængeliggøre registret. Professor Anders Søgaard fra Københavns Universitet, Datalogisk Institut leder udvikling af algoritmer, der transskriberer de håndskrevne kirkebøger til datafiler. Professor Carsten Bøcker Pedersen Center for Registerforskning, Aarhus Universitet leder linking data fra kirkebøger og CPR-registret og etablering af det endelige register. Professor Esben Agerbo, Center for Registerforskning, Aarhus Universitet leder relateret

forskningsprojekt om skizofreni og autozygosity. Fra Rigsarkivet medvirker desuden datamanager Joen Rommedahl.

Det femte partnerskab vedrører historisk udredning af børn, unge og voksne, der som følge af en anbringelse i sær- og åndssvageforsorgens institutioner i perioden 1933-1980 kan have været udsat for svigt og overgreb. Fra Rigsarkivet medvirker seniorforsker Mette Seidelin, som både deltager i selve undersøgelsen, men også i udarbejdelsen af den endelige rapport. Projektet er forankret i Danmarks Forsorgsmuseum og ledes af formidlingschef Sarah Smed og professor Klaus Petersen (Center for Velfærdsstudier, Syddansk Universitet). Derudover medvirker professor Poul Duedahl (Aalborg Universitet), videnskabelig assistent Annemarie Borregaard samt ac-medarbejderne Line Poulsen og Rasmus Greve (de tre sidstnævnte er ansat på Danmarks Forsorgsmuseum). Kommissoriet for udredningen lå klar i slutningen af 2019, og projektet har deadline 1. marts 2022.

Aabenraa maj 2022

Hans Schultz Hansen
Forskningsleder, dr.phil.

Forskningen i 2021 – en præsentation

Her gives en præsentation af de bøger og andre større afhandlinger, som udkom i 2021. De enkelte omtaler er udarbejdet af forfatterne. En fuldstændig fortegnelse over produktionen findes på s. 23ff.

Endvidere henvises til forskernes sider på Rigsarkivets hjemmeside:

<https://www.sa.dk/da/forskning-rigsarkivet/forskere-i-rigsarkivet/>

samt til PURE for Kulturministeriets forskningsinstitutioner på:

<https://pure.kb.dk/da/organisations/rigsarkivet>

Det multinationale gennembrud. Holdninger til udenlandske investeringer i dansk erhvervsliv 1945-1980

Seniorforsker Kenn Tarbensen, Rigsarkivet i Viborg, har i perioder gennem godt 20 år arbejdet med udenlandske investeringer i Danmark. En række resultater har været publiceret undervejs, herunder i det forskningssamarbejde om emnet, der fandtes mellem Erhvervsarkivet og Handelshøjskolen i Aarhus. Med bogen *Det multinationale gennembrud. Holdninger til udenlandske investeringer i dansk erhvervsliv 1945-1980* har han sat et sammenfattende punktum.

Bogens titel "Det multinationale gennembrud" sigter til det større boom i antallet af udenlandske investeringer i Danmark, der fandt sted efter 1957. Først i midten af 1950'erne blev fremmede investeringer for alvor sat til diskussion. Det skete især fordi et af Danmarks største ostefirmaer, Peder Jensen Ost blev solgt til Kraft Foods, og fordi regeringen i efteråret 1956 – med Jens Otto Krag som ankermand – lancerede en kampagne for at tiltrække især amerikanske investeringer. Begge dele gav anledning til megen polemik. Kampagnen blev dog samtidig vendepunktet i den officielle politik. Hidtil havde Danmark af valutamæssige grunde ikke inviteret til udenlandske kapitalinvestering, men nu åbnedes sluserne, dog under kontrollerede former. Resultatet viste sig hurtigt i en mangedobling af de udenlandske investeringer i Danmark. Det skete ikke uden sværdslag. De kraftigste modstandere var danske kommunister og landets store erhvervsdrivende som f.eks. skibsreder A.P. Møller. I begyndelsen af 1960'erne forsøgte regeringen sig igen med et investeringsfremstød i USA, men det løb ud i sandet efter nogle års halvhjertede forsøg.

Sigtet i bogen har været få belyst holdningerne til den udenlandske kapital hos så mange som muligt, altså både hos politikere, embedsmænd, erhvervsfolk, organisationsfolk, ansatte og andre, der i perioden har argumenteret for eller imod udenlandske investeringer i Danmark. Det gælder også forskellige situationer, især udlændinges opkøb af danske virksomheder og nyetableringer ved fremmed kapital.

Centralt i bogen er de to kampagner i 1957 og begyndelsen af 1960'erne. De er suppleret med et tilbageblik og med en række forskellige cases, der i et kronologisk perspektiv indkredser forskellige synspunkter i perioden. Konkret rummer bogen kapitler om udenlandske investeringer i Danmark før 1945, Margarine-Compagniet M.C., Marshall-planen og amerikanske investeringer, Trustkommissionen, nedslag i lovgivning og praksis i midten af 1950'erne, ekspertadvarsler og andre synspunkter i 1950'erne, Kraft Foods opkøb af Peter Jensen Ost; Jens Otto Krag's regeringskampagne 1956-57, EFTA, Egnsudviklingsrådet og nyt fremstød i USA 1960-63, J. Kofods legetøjsfabrik i Køge (1958-62), en svensk fiskefiletfabrik på Bornholm (1959), Olieraffinaderiet i Kalundborg (1959-61), eksempler på afslagssager, kampen mellem det svenske Tempo og Schou-Epa (1961-75), salget af Carmen Curlers til amerikanere (1969), Arena, Rank-Arena og 3F (1970-79), Margarinekrigen (1971-72) og endelig politiske gentagne forslag til en ny trustkommission (1971-1983).

Kilderne til bogen har været mange. En central kilde til bogen har været den lange række af godkendelsessager i Handelsministeriets arkiv fra 1957 til 1972. Heri findes mange notater om det fordelagtige eller uheldige i konkrete andragende om investeringer fra udlandet. Desuden er de nye muligheder for artikelsøgning i danske aviser i Mediestream blevet anvendt, så f.eks. læserbreve og interviews med medarbejdere i berørte virksomheder er blevet inddraget.

Bogen er udgivet af Syddansk Universitetsforlag (University of Southern Denmark studies in history and social sciences, vol. 610).

Torvehuse. Historien bag bygningerne på Store og Lille Torv i Aarhus

I hjertet af Aarhus ligger Aarhus Domkirke, der troner for enden af Store Torv. Står man med ryggen til domkirken, så kan man skue ud over hele torvet, der bliver til Lille Torv, hvor bankbygningen fra 1901 står som kirkens verdslige modpol. Langs torvene findes store og flotte bygninger, der er kommet til løbende, og som er tegnet af fremtrædende arkitekter, f.eks. Axel Høeg-Hansen og C.F. Møller. Store og Lille Torv er et arkitektonisk tidsspejl med gode eksempler på de stilarter, der

generelt har præget byggeriet gennem de sidste par hundrede år. Det har dog ofte været overset, da fokus i mange år har været på udsmykningen – især skulpturen Vanddragen, der nu er fjernet – og en livlig debat om torvenes indretning og brug i fremtiden.

Med bogen *Torvehuse. Historien bag bygningerne på Store og Lille Torv i Aarhus* har seniorforsker Kenn Tarbensen og arkivar Nicolai Falberg Jensen, begge fra Rigsarkivet i Viborg, sat fokus på ejendommene på den centrale plads, herunder også de tidligere ejendomme på de enkelte matrikler, så forandringerne træder frem. Bogen fortæller om især købmandsgårde, butikker, banker – og naturligvis domkirken og pølseboden. Den handler selvsagt også om bygherrer og arkitekter. Stadsarkivar Søren Bitsch Christensen, Aarhus Stadsarkiv, har skrevet en fyldig indledning om torvepladsens udvikling og funktion op gennem tiden. Hovedfokus i bogen er dog de mange forskellige bygninger, der illustreres med arkitekturtegninger, kort, gamle og nye fotos. Arbejdet med bogen begyndte i 2015, da Erhvervsarkivet og Aarhus Stadsarkiv holdt til under samme tag i Aarhus. Baggrunden var det generelle ukendskab til de centralt placerede ejendomme, og projektet var desuden næret af et ønske om, at udnytte de ejendomshistoriske arkivalier i de to institutioner i dybden. Kommunale og private arkiver er således blevet gransket for hver af ejendommene, og kildefortegnelsen og det omfattende noteapparat viser, hvordan der kan arbejdes i dybden med ejendomshistorie.

Torvehuse henvender sig naturligvis til de lokalhistorisk interesserede i Aarhus. Men sigtet med bogen er også arkitekturhistorie i almindelighed, fordi vi netop på torvene har repræsenteret mange forskellige stilarter, byggematerialer m.m. Den blev da også lovprist i en lektøruddtalelse, anbefalet til bred anskaffelse, og den findes nu på biblioteker over hele landet. Noget usædvanligt for en "Aarhus-bog", har et hold historiestuderende fra Københavns Universitet også været med på rundvisning på Store og Lille Torv for at følge bogens tema.

Bogen fik et flot layout og blev udgivet i samarbejde mellem Aarhus Byhistoriske Fond, Aarhus Stadsarkiv og forlaget Turbine, og er en del af serien Foranderlige Aarhus.

Kriminalitetshistorie i Rigsarkivet – et livskraftigt satsningsområde

Kaster man et blik på de tidligere årsberetninger, fremgår det tydeligt, at forskere ved Rigsarkivet substantielt har bidraget til og præget den kriminalitetshistoriske forskning i Danmark. Det er omdrejningspunktet i Peter Fransens antologibidrag *Kriminalitetshistorisk forskning og den arkivalske virkelighed set fra Rigsarkivet*.

Forskningsmæssig tyngde må især tilskrives de mange monografier samt spin-off effekten af forskningsprojektet Kriminalitetens Kulturhistorie, som Rigsarkivet var vært for 2014-2016. Satsningsområdet har ad flere omgange skaffet eksterne midler til forskningen. Set i dette lys syner aktiviteterne i 2021 ikke af så meget, men der er stadig tale om et livskraftigt satsningsområde. Det var et år, hvor høsten ikke var stor, men hvor der blev videreført forskningsmæssige resultater baseret på den ordinære forskningstid og rundet af mange års indsats på området. Og – hvad der var nok så vigtigt – det videre arbejde kunne danne grundlag for nye forskningsansøgninger inden for kriminalitetshistoriske forskningsfelter bl.a. i samarbejde med eksterne forskere. Det aktive miljø omkring kriminalitetshistorie gav sig også udslag i, at Rigsarkivet i 2021 kunne bidrage til didaktiske tiltag med Rigsarkivets undervisningstilbud om forbrydelse og straf.

De tre øvrige publicerede bidrag i 2021 inden for kriminalitetshistorie har fængslerne som udgangspunkt. Der er tale om Jørgen Mikkelsens artikel *Børn og mødre i fængsel: En historie om nogle af Viborg Tugt- og Forbedringshus' beboere i 1800-tallet* samt Peter Fransens artikler *Danske fængsler og fængselsideologi i det 20. og 21. århundrede* og *Hvem styrer fængslerne og fangehåndteringen i Danmark? Stillingen som direktør for fængselsvæsenet/ kriminalforsorgen gennem 111 år*. At kriminalitetshistorie også er kulturhistorie ses tydeligt i artiklerne, men at indfaldsvinklen også kan indeholde administrationshistoriske pointer fremgår af den sidstnævnte artikel, hvor Direktøren for kriminalforsorgen i stadig videre udstrækning synes at skulle udføre en administrativ rolle og ikke nødvendigvis føre ordet, når det gælder de principielle overvejelser om straffuldbyrdelse. At chefer i det offentlige i stadigt stigende grad ser sig selv som professionelle administratorer synes at være en generel udvikling, og spørgsmålet om, hvad det betyder for områdernes faglighed, er forskningsmæssigt nok så interessant.

Allerede i 2021 stod det klart, at der er flere resultater på vej inden for kriminalitetshistorien fra forskerne i Rigsarkivet. År 2022 vil som minimum byde på monografier om både torturens historie i Danmark og vold mod kvinder i familien i det 20. århundrede samt bidrag til den internationale debat om *The Roots of Nordic Penal Exceptionalism*.

Kriminalitetshistorien udført af forskerne på Rigsarkivet har til stadighed vist sig som et livskraftigt satsningsområde – også i en coronatid.

Erhvervshistorisk Årbog 2021

I 2021 udkom Erhvervshistorisk Årbog med årgang nr. 70. Årbogen begyndte at udkomme i 1949 og frem til 2011 var der tale om en trykt årbog. Disse mange trykte

årbøger er nu blevet indscannet af Slægtsforskernes Bibliotek, som har uploadet dem som søgbare pdf-filer. Fra 2012 og frem findes årbogen – typisk med to numre årligt – som et gratis elektronisk tidsskrift på Tidsskrift.dk. Årbogen er således i god gænge og den er sammen med indsamling, arkivudlån og forespørgsler med til at sikre Rigsarkivets fokus på erhvervshistorie i bred forstand. Nedlukningen af arkivernes læsesale har forsinket arbejdet med nogle bidrag til årbogen – de kommer i senere udgaver – men heldigvis lykkedes det alligevel at få publiceret en 2021-udgave.

Først handler det om vandmøller og deres skæbne. Cand.mag. Lasse Hauberg Jessen analyserer forandringer i den danske mølleindustri i det 19. århundrede. Det sker bl.a. ved statistik for møllere, medarbejdere, drivkraft m.m., der sammenholdes med kvalitative oplysninger fra branchens fagblade. Det vises, at vandmøllen som teknologi ikke var i stand til at konkurrere; den var for dyr, for pladskrævende og for lokationsbunden til de små møller, og den kunne ikke levere nok energi og produktionskræfter til de store. Som teknologisk artefakt var den ikke længere relevant, og vandmøllen gled derfor ud af brug.

I en stor artikel går virksomhedshistoriker m.m. Jørgen Burchardt dernæst tæt på Cheminovas tidligste historie i Københavnsområdet og den udbredte brug af pesticider i midten af 1900-tallet. Pesticiderne blev introduceret i Danmark af internationale koncerner, men der opstod også en produktion i Danmark, hvor netop Cheminova blev ledende. Virksomheden blev startet i Gladsaxe og flyttede siden til Måløv inden den til sidst flyttede til Harboøre. En massiv forurening i bl.a. Roskilde Fjord, hvor fiskene døde, var anledning til flytningen til fjerneste Jylland. Centralt i historien er det offentliges kontrol eller mangel på samme med den innovative kemiske industri. Det gælder f.eks. de små sognekommuner, der stod svagt over for store forurenende virksomheder med landets bedste jurister i spidsen.

I det teoretiske hjørne gransker professor Finn Olesen fra Aalborg Universitet usikkerhed som en faktor i økonomisk tænkning. Vi planlægger, beslutter og handler ofte under en eller anden grad af uvished og baseret på forventninger. Derfor tager vi tit fejl.

Universitetshistorikere, forskere fra Rigsarkivet m.fl. bidrager fortsat med anonyme fagfællebedømmelser. I 2022 tegner det til, at årbogen atter udkommer med to numre.

Forskningsmiljø

Studiecentrum for Sønderjyllands historie

Arbejdet har været stærkt hæmmet af corona-pandemien. Det var igen kun muligt at afholde tre netværksmøder. Her fremlagde to ph.d. studerende, Katrine Crone og Jon Thulstrup henholdsvis fra Aarhus og Syddansk Universitet deres projekter om genforeningsjubilæerne 1945-2020 og det tyske mindretal gennem fire generationer. De er begge tilknyttet studiecentret som gæsteforskere for derved at opnå et miljøskifte, der i coronatiden ikke har kunnet gennemføres udenlands. Endvidere blev der diskuteret manuskripter til bøger om Den slesvigske Kvindeforening, en kompakt sønderjyllandshistorie og regionale eliter i Sønderjylland.

Seks medlemmer af studiecentret arbejdede med korrekturer på oversættelser af deres bidrag til bogen *Følgerne af Slesvigs deling i 1920* samt med illustrationer. Indledning, forfatterpræsentationer m.m. kom på plads. Kort efter nytår 2021/22 blev hele materialet sendt til forlaget *Hamburg University Press*. Den færdige bog vil blive præsenteret i juni 2022.

Der udkom en enkelt monografi:

Lars N. Henningsen: *Dansk Kirke i Sydslesvig 1921-2021*. Dansk Kirke i Sydslesvig og Historisk Samfund for Sønderjylland. 160 s.

Dertil adskillige artikler, hvoraf der igen var flere med relation til genforeningsjubilæet. Antallet af foredrag blev stærkt reduceret pga. corona-pandemien.

Link-Lives

Link-Lives-projektet kører fra 2019 til 2024 og ledes af Barbara Revuelta-Eugercios (Rigsarkivet) og Anne Løkke (Københavns Universitet). Det har tilknyttet fire Rigsarkiv-forskere og yderligere fire forskere ved Københavns Universitet. I løbet af 2021 har projektet – overordnet set – udført forskning, udbygget eksisterende samarbejdsrelationer og gennemført undervisning og faglig formidling.

Forskningsindsatsen har i 2021 været koncentreret om at videreudvikle manuelle og automatiske metoder til at linke historiske livsforløb. En stor arbejdsindsats har

resulteret i 40.000 manuelle links, som kan bruges til at træne og teste automatiske metoder. Den oprindelige regelbaserede algoritme til automatisk linkning, som blev udviklet i 2020, er blevet implementeret og forberedt til alle relevante kildetyper (folketællinger, kirkebøger og københavnske begravelsesprotokoller). Algoritmen har ud af 60 mio. personforekomster indtil videre skabt 2 mio. livsforløb. Sideløbende er der blevet eksperimenteret med en machine learning-algoritme, som er næsten klar til at blive sat i produktion.

2021 har også markeret indledningen på projektets publikationsindsats: to artikler er udgivet, to er afleveret og yderligere fem er under udarbejdelse. Projektets medarbejdere har – trods covid-19 – gennemført 17 præsentationer i såvel nationale som internationale sammenhænge. En ny ph.d.-stipendiat, finansieret af Kulturministeriets forskningspulje (Mads Linnet Perner), har sluttet sig til projektet – og til de to andre ph.d.-stipendiater, der er finansieret af bevillingen fra Carlsberg-Fondet. De har udviklet deres projekter med Barbara Revuelta-Eugercios og Anne Løkke som vejledere. Mads Perner er ansat hos Rigsarkivet, og hans ph.d.-projekt handler om intergenerational overførsel af børnedødelighed.

I 2021 har vi fortsat eksisterende forskningssamarbejder med eksterne forskere: Bo Poulsen, Aalborg Universitet, Henriette Roued-Cunliffe, Københavns Universitet, og Paul Sharp, Syddansk Universitet. Endelig har projektet i 2021 været shortlisted til flere eksterne midler, men blev desværre til allersidst ikke udvalgt.

Link-Lives har i 2021 bidraget til undervisning og faglig formidling af egen forskning. Vi har holdt fem forskellige uddannelsesarrangementer. To hold af kandidatstuderende fra Københavns Universitet har således brugt Link-Lives-data til deres semesteropgaver. Derudover er den nyeste version af data blevet leveret til den velfungerende prototype af Link-Lives' hjemmeside, hvor forskere og almindelige borgere i 2022 vil kunne begynde at søge i de individuelle livsforløb. Vi har også publiceret en artikel i et formidlende tidsskrift for slægtsforskere og afholdt to oplæg for brugere/slægtsforskere, samt formidlet projektet via videoer og blogindlæg.

Arkivforeningen

Som så mange andre foreninger var Arkivforeningen i 2021 nødsaget til at henlægge de fleste af sine aktiviteter til det virtuelle rum. Der blev afholdt fire webinarer om henholdsvis:

- Rigsarkivets erfaringer med egenaccess
- REGAN Vest (eller Regeringsanlægget Vestdanmark, som var det officielle navn for det 5500 kvadratmeter store anlæg fra Den Kolde Krig)
- registrering af arkivalier på tværs af sektorer i Danmark og Norden

- og arkivet hos The Royal College of Surgeons of England.

Derudover var det planen at gennemføre et arrangement om danske forfatterarkiver, men det måtte desværre aflyses, da corona-epidemien blomstrede op på ny i december 2021. Det eneste fysiske arrangement blev derfor generalforsamlingen i Rigsarkivets domicil på Kalvebod Brygge i København, hvor der er også var en rundvisning i de nye lokaler. Arkivforeningen håber på et mere normalt år i 2022.

Danmark-Polen under den kolde krig

Projektet har på nuværende tidspunkt hjembragt 318 mapper hjem – godt 49.000 sider, og der er oversat 7.500 sider. Det hjembragte materiale stammer primært fra IPN – Institutet for National Erindring. Igennem det seneste år har der fra projektet været særligt fokus på at fremskaffe dokumentation for den militære operationelle planlægning. Det omfatter blandt andet:

- Operative planer i perioden 1965-1989
- For anvendelsen af Polens væbnede styrker
- For Kystfrontens offensive operation
- For andre operationer (fx landgangsoperationen mod de danske øer, flystyrkernes opgaver under den offensive operation, for det første atomangreb ol.)
- Operation Donau (Tjekkoslaviet 1968)
- Dokumenter og referater fra møder og forhandlinger i Warszawapagt-regi
- Dokumenter og referater fra konsultationer med USSR's Generalstab og andre WAPA-lande
- Indrapporteringer til WAPA om udviklingen af Polens væbnede styrker
- Teoretiske tekster om WAPA-strategi

–

Der er tale om et meget omfangsrigt materiale, som vil sætte os i stand til at sige noget substantielt om WAPA-krigsplanlægning op gennem Den Kolde Krig. Den 15. marts 2022 gennemførte projektet en præsentation i Militærhistorisk Kommission, hvor der blev præsenteret metode, tilgang og enkelte delresultater. Ud over indsamling af materiale har det primære fokus været at få gennemført og skrevet analysen. Under den nuværende bevilling udløber projektet ved udgangen af 2023, men der er sonderinger i gang i relation til en forlængelse af projektet på grund af den overvældende mængde arkivalier med relevans for projektet.

Som en del af projektet bliver der ultimo 2022 udgivet en antologi med bidrag fra en konference i december 2019 på universitet i Warszawa i 100 året for den polsk-danske diplomatiske relationer.

Natur, miljø og menneske – et forskningsmiljø med højaktualitet

Ved Rigsarkivet findes også en forskningscluster inden for det 20. århundredes miljøhistorie. Således er der igangværende forskningsprojekter om forurening, ressourceudnyttelse og naturmonitoring. Udforskningen fokuserer på især den nyeste tids historie og tager udgangspunkt i den omfattende, internationale forskning og teoridannelse.

Niklas Thode Jensen undersøger luftforurening i København i perioden ca. 1920-2020, der udgør en væsentlig faktor, når det kommer til livstruende sygdomme og klimaforandringer. Artiklerne skrives på baggrund af resultater fra nye geoarkæologiske undersøgelser og i lyset af de sidste to årtiers forskning i luftforureningen. Forskningsspørgsmålene forfølges i hans nyt forskningsprojekt om Miljøministeriets første 30 år (1971-2001).

Hos Lif Lund Jacobsen er det anvendelsen af naturens ressourcer og af naturvidenskabelige data, der er genstand for forskningsindsatsen. De seneste år har det resulteret i en række artikler om "science diplomacy" under Den Kolde Krig, dvs. det naturvidenskabelige forskningssamarbejde, og hvordan seismiske data blev en del af det geopolitiske kapløb mellem stormagterne. Hun indgår i en europæisk forskningsgruppe, der er med i opløbet om en meget stor forskningsbevilling.

For Henrik Knudsen har udnyttelsen af Grønland ressourcer været et centralt forskningsemne gennem mange år. Han indgår i et internationalt forskernetværk, der ser på, hvordan naturressourcer historisk set er blevet betragtet, og hvordan udnyttelsen af naturressourcer indgår i fremtidsvisioner. Det kan fx være visionen om en fossilfri fremtid, der samtidig kræver tilførsel af andre ressourcer som fx kobber og batterimetaller. Spørgsmål, som ofte har stor betydning for miljø, klima og sikkerhed.

Niklas Thode Jensen, Henrik Knudsen og Lif Lund Jacobsen deltager også som faglige eksperter i Privatarkivudvalgets tværinstitutionelle projektgruppe om klimadebatten i Danmark.

Ud over de tre nævnte forskere har tre andre forskere i Rigsarkivet skitseret projekter inden for emnet klimahistorie, jf. oversigten over igangværende projekter s. 18ff.

Forskningsformidling

Med i det danske forskningsmiljø

I tabel 1-3 er opgjort de forskellige forskningsaktiviteter. Tabellerne omfatter den indsats, der er ydet af de 17 forskere med forskningsforpligtelse samt af enkelte ansatte uden for den videnskabelige stillingsstruktur, som har indrapporteret en forskningsindsats i 2021.

Tabel 1. Rigsarkivets publikationsvirksomhed 2021

Antal publikationer	Nationale	Internationale	Tilsammen
Forskningspublikationer med peer review	8	9	17
Forskningspublikationer uden peer review	7	1	8
Formidlingspublikationer	37	0	37
Redegørelser for arkivforhold o.l.	0	0	0
Tilsammen	52	10	62

Sammenlignet med 2020 er der tale om et fald i antallet af forskningspublikationer, navnlig uden fagfællebedømmelse, samt i antallet af formidlingspublikationer og redegørelser for arkivforhold. Blandt formidlingspublikationerne skal fremhæves 18 bidrag til den nye udgave af Trap: Danmark. Antallet af internationale publikationer er faldet fra 12 til 9.

Ud over publiceringen af afhandlinger formidles forskningsresultaterne mundtligt for andre forskere, ligesom forskere på anden vis bidrager til at opretholde det historiske forskningsmiljø:

Tabel 2. Rigsarkivet i det historiske forskningsmiljø 2021

Antal aktiviteter	Med	Uden
	Forskningspligt	
Gæsteforelæsnings, foredrag og paper ved internationale kongresser	14	0

Gæsteforelæsninger, foredrag og paper ved nationale kongresser	7	0
Deltagelse i internationale kongresser etc. uden paper	6	1
Deltagelse i nationale kongresser uden paper	2	0
Hverv som redaktør af bøger og tidsskrifter	6	1
Publicerede anmeldelser	5	0
Medvirken ved peer reviews	24	0
Medlemskab af bestyrelser for videnskabelige foreninger	6	1
Deltagelse i videnskabelige udvalg, råd, styregrupper og bedømmelsesudvalg	14	0
Vejleder for ph.d.- og specialestuderende	6	0
Censorvirksomhed ved højere læreanstalter	2	1

Disse tal varierer en del fra år til år. I forhold til 2020 var der flere gæsteforelæsninger og indlæg på internationale og nationale konferencer, sandsynligvis fordi der i 2021 blev gennemført flere af de corona-aflyste arrangementer fra 2020 i digital form. Ellers har der gennemgående været tale om en faldende tendens.

Netværk

Forskerne indgår sammen med kolleger fra andre institutioner i en række formelle og uformelle netværk. Adskillige er medlemmer af videnskabelige selskaber som Det Kongelige Danske Selskab for Fædrelandets Historie, Kildeskriftselskabet, Landbohistorisk Selskab, Dansk Komité for Byhistorie, Selskabet for Skole- og Uddannelseshistorie, Dansk Teknologihistorisk Selskab, Selskab for Surveyforskning m.fl. Hertil hører også Arbeitskreis für Wirtschafts- und Sozialgeschichte Schleswig-Holsteins. Også andre disciplindefinerede netværk har deltagere fra Rigsarkivet, f.eks. Netværk for Nordisk Velfærdsstatsforskning, Erhvervshistorisk netværk, besættelsestidsnetværket "Kollaboration, modstand og flugt", EPOKE (Education, Policy and Organisation in the Knowledge Economy) m.fl. Arkivarerne ved Rigsarkivet i Aabenraa indgår i Studiecenter for Sønderjyllands Historie, der også er et forskningsnetværk.

Formidling og det folkelige arbejde

Formidlingen sker ved siden af bøger og artikler også via en række andre kanaler som foredrag ved Folkeuniversitetet, i historiske foreninger og radio og tv samt ved at skrive aviskronikker og en række småbidrag til lokal- og egnhistoriske tidsskrifter samt populære magasiner. Formidlingsindsatsen og deltagelsen i det folkelige historiske arbejde er opgjort i tabel 3. Sammenlignet med 2019 er der faldende aktivitet, især med hensyn til foredrag, som må tilskrives corona-krisen.

Tabel 3. Rigsarkivet og den folkelige formidling i 2021

Antal aktiviteter	Med	Uden
	Forskningspligt	
Foredrag v/Folkeuniversitet, foreninger, radio, tv m.m.	40	20
Aviskronikker og mindre artikler ("småstykker"), herunder på internettet	16	0
Udarbejdede leksikonartikler (alle er bidrag til Trap: Danmark)	18	0

Den markante nedgang i antallet af foredrag skyldes efter al sandsynlighed aflysning af foredragsarrangementer under coronaepidemien.

Forskere ved Rigsarkivet 2021

Navn	Stilling	Født	Normeret forskningst id timer	Bemærkninger
Hans Schultz Hansen	Forskningsleder, dr.phil.	1960	440	
Steen Andersen	Seniorforsker, ph.d.	1972	440	
Peter Birkelund	Seniorforsker, ph.d.	1952	370	Deltidsansat
Peter Fransen	Seniorforsker, ph.d.	1962	440	
Niklas Thode Jensen	Seniorforsker, ph.d.	1973	440	
NN			0	Ubesat forskerstilling
Henrik Knudsen	Seniorforsker, ph.d.	1974	440	

Tyge Krogh	Seniorforsker, dr.phil.	1954	440	
Christian Larsen	Seniorforsker, ph.d.	1974	440	
Jørgen Mikkelsen	Seniorforsker, ph.d.	1959	1173	Frikøbt 8 mdr.
Leif Hansen Nielsen	Seniorforsker, ph.d.	1955	440	
Per Seesko	Forsker, ph.d.	1983	440	
Annette Ø. Schultz	Seniorforsker	1965	440	
Kenn Tarbensen	Seniorforsker, ph.d.	1964	440	
Lif Lund Jacobsen	Forsker, ph.d.	1976	440	
Mette Seidelin	Seniorforsker, ph.d.	1974	440	
Asbjørn R. Thomsen	Seniorforsker, ph.d.	1974	1244	66 % frikøbt til Link Lives + ordinær forskningstid
I alt timer			8.507	
Omregnet til årsværk á 1.540 timer			5,5	
Projektansat forskere:				
Barbara Revuelta-Eugercios	Seniorforsker mso, ph.d.	1981	539	Link Lives
Mads Linnert Perner	Ph.d. studerende	1995	1027	LL, tiltrådt 1.2.
I alt projektansatte forskere omregnet til årsværk á 1.540 timer			1,0	
I alt forskningsårsværk			6,5	

I 2020 var Rigsarkivets normerede ordinære forskningstid 5,7 årsværk. Tilbagegangen må tilskrives lidt mindre frikøb. Medregnes den projektansatte forskningsleder for Link Lives projektet og projektets ph.d. studerende, var der 6,5 forskningsårsværk.

Ovenstående tabel viser antallet af normerede forskningstimer og -årsværk i 2021, ordinært såvel som ekstraordinært finansierede. Det faktisk afholdte antal forskningstimer fremgår under konto 5.2. i nedenstående tabel, der er udarbejdet på grundlag af oplysningerne i Rigsarkivets tidsregistreringssystem.

Tidsforbrug på forskning i Rigsarkivet i 2020 og 2021

Aktivitet	Timer 2021	Timer 2020	Pct. 2021*	Pct. 2020*
5.1. Planlægning, administration og møder vedr. forskning	1.363	539	0,5	0,2
5.2. Forskning **	7.672	7.260	3,0	3,0
5.3. Institutionsforskning***	67	140	0,0	0,1
5.4. Andet vedr. forskning	6	2	0,0	0,0
I alt	9.108	7.941	3,5	3,3
Timer i alt (OV)	259.745	238.240		

Kilde: Rigsarkivets tidsregistrering.

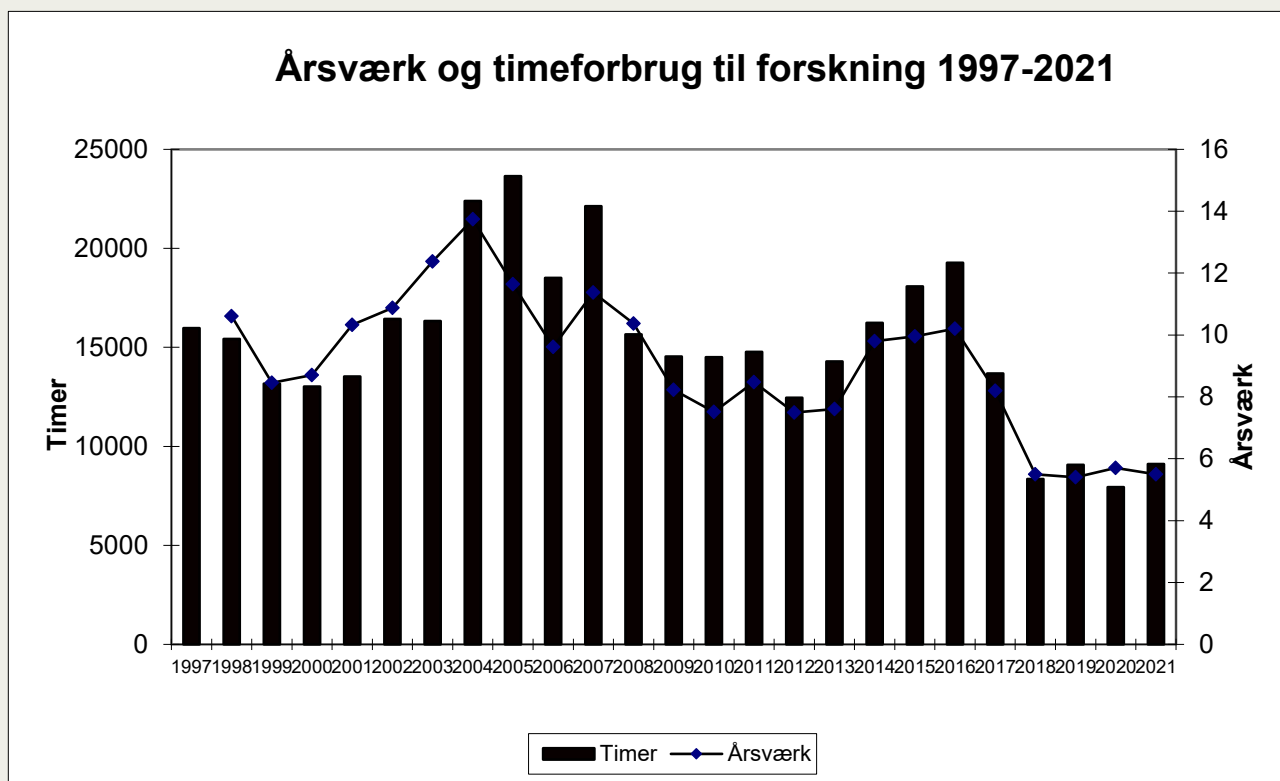
* Af det samlede tidsforbrug i Rigsarkivet

** Udført af ansatte med forskningsret- og pligt normalt i 2/7-forskningstid samt evt. opnåede frikøbsperioder.

*** Forskningsprojekter iværksat af Rigsarkivets direktion.

Det markant øgede tidsforbrug til 5.1. hænger indlysende sammen med udarbejdelsen af en ny forskningsstrategi og governance for forskningen, der involverede mange, også uden for forskergruppen. Den egentlige forskningsindsats under 5.2. er ligeledes øget pænt. Det skyldes ikke flere frikøb, men snarere, at forskere har udnyttet tiden under coronanedlukningerne til at udføre forskningsopgaver.

Antal normerede årsværk og det faktiske timeforbrug til forskning kan opgøres over en længere årrække. Udviklingslinjerne bliver da som vist i diagrammet på næste side.

Forholdet mellem den normerede forskningstid på 2/7 af forskernes arbejdstid og de faktisk afholdte forskningstimer er udgangspunkt for et årligt regnskab over de enkelte forskeres overskud/underskud af forskningstimer. Dette regnskab skal sikre, at de normerede forskningstimer faktisk afholdes. I den udstrækning, det ikke er tilfældet, danner systemet grundlag for iværksættelse af ekstraordinær afvikling af forskningstid.

Siden udgangen af 2005 er det samlede overskud/underskud blevet opgjort med følgende resultat:

2005	- 979 timer
2006	- 1751 timer
2007	- 2448 timer
2008	- 1596 timer
2009	- 893 timer
2010	- 1287 timer
2011	- 2094 timer
2012	- 2944 timer
2013	- 2540 timer
2014	- 1659 timer
2015	- 1192 timer
2016	- 325 timer
2017	- 139 timer
2018	- 362 timer

2019	- 142 timer
2020	- 857 timer
2021	- 597 timer

Udviklingen i 2021 betegner et fremskridt i forhold til sidste år. Der er truffet aftale om at overføre timerne til afvikling i 2022, således at de ikke går tabt for forskningen.

Forskernes fordeling på stillingskategori og køn ultimo 2021

Stillingskategori	Mænd	Kvinder	I alt
Forskningsleder	1	0	1
Forskningsprofessor	0	0	0
Seniorforskere	11	2	13
Seniorforsker mso.	0	1	1
Forskere	1	1	2
Ph.d.-stipendiat	1	0	1
I alt	14	4	18

Der er ansat en ph.d. stipendiat primo 2021 i tilknytning til Link Lives projektet.

Forskernes fordeling på alder og køn ultimo 2021

Fødselsår	Mænd	Kvinder	I alt
1950-59	4	0	4
1960-69	3	1	4
1970-79	5	2	7
1980-89	1	1	2
1990-99	1	0	1
I alt	14	4	18

Kønsfordelingen må vedvarende betegnes som meget skæv. Et begyndende generationsskifte er indledt, således at der nu er to forskere født i 1980'erne. Med fem forskere over 60 år må det forventes at fortsætte i de kommende år.

Løbende forskningsprojekter 2022

BRUG = Brugerservice

DATA = Dataformidling

ADEG = Adgang og egenaces

INDSAM = Indsamling

LEDSEK = Ledelsessekretariatet

Navn	Steen Andersen
Stilling, placering i stillingsstruktur, akademisk grad	Arkivar, seniorforsker, ph.d.
Enhed	DATA
Projekt nr. 1	Polen og Danmark - Fjender under den kolde krig

Navn	Peter Birkelund
Stilling, placering i stillingsstruktur, akademisk grad	Arkivar, seniorforsker, ph.d.
Enhed	BRUG
Projekt nr. 1	Modstandsbevægelsens drab og drabsforsøg

Navn	Annemarie Borregaard
Stilling, placering i stillingsstruktur, akademisk grad	Ph.d. stipendiat, cand.soc.
Enhed	DATA
Projekt nr. 1	Særforsorg eller sær forsorg? Den politiske og administrative historie om den danske åndssvageforsorg 1902-80

Navn	Peter Fransen
Stilling, placering i stillingsstruktur, akademisk grad	Arkivar, seniorforsker, ph.d.
Enhed	ADEG
Projekt nr. 1	Shaping Nordic Punishment. Penal exceptionalism and the correctional revolution at Ringe prison in the 1970s.
Projekt nr. 2	Et barsk livsforløb. Fængselsfangen Robert Marius Mouritzen 1896-1926

Projekt nr. 3	Ene kvinde i en syg mandeverden. Rigmor Laursen sygeplejerske ved Straffeanstalten i Nyborg 1916-1926
Projekt nr. 4	Fanger med tuberkulose 1916-1932 – kriminelle med svær sygdom og en barsk livsskæbne

Navn	Henrik Knudsen
Stilling, placering i stillingsstruktur, akademisk grad	Arkivar, seniorforsker, ph.d.
Enhed	INDSAM
Projekt nr. 1	Challenging Europe: Technology, Environment and the Quest for Resource Security (EurReS)
Projekt nr. 2	Kryolit, konebåde og kønssygdomme. Arsuk og minedriften ved Ivigtut 1854- 1940

Navn	Tyge Krogh
Stilling, placering i stillingsstruktur, akademisk grad	Arkivar, seniorforsker, dr.phil.
Enhed	BRUG
Projekt nr. 1	Den skarpe eksamination - tortur i Danmark, og dens ofre
Projekt nr. 2	Brændevinskrigen i 1776
Projekt nr. 3	Bidrag til Gyldendal-projektet: Danmark Dannes – Det moderne Danmarks idéhistorie

Navn	Christian Larsen
Stilling, placering i stillingsstruktur, akademisk grad	Arkivar, seniorforsker, ph.d.
Enhed	INDSAM
Projekt nr. 1	Karriere eller ægteskabsforberedelse? Lærerindernes indtog i den danske folkeskole, ca. 1870-1940
Projekt nr. 2	Da børnene tog ansvar for deres tænder
Projekt nr. 3	

Navn	Lif Lund Jacobsen
------	-------------------

Stilling, placering i stillingsstruktur, akademisk grad	Forsker og arkivar, ph.d.
Enhed	INDSAM
Projekt nr. 1	Inge Lehmann and the rise of international seismology, 1925-1970
Projekt nr. 2	Datamining og tekstanalyse på administrative data fra arkiverede ESDH-systemer
Projekt nr. 3	NEWORLD@A: Negotiating World Research Data: A science diplomacy study (projektperiode: 2021-25)

Navn	Jørgen Mikkelsen
Stilling, placering i stillingsstruktur, akademisk grad	Arkivar, seniorforsker, ph.d.
Enhed	BRUG
Projekt nr. 1	Studier i dansk byhistorie i internationalt perspektiv efter ca. 1500
Projekt nr. 2	Studier i indvandring og naturalisation efter ca. 1870
Projekt nr. 3	Studier i dansk kolonihistorie og oversøisk handelshistorie
Projekt nr. 4	Studier i strafferet og fængselsvæsen ca. 1700-1900
Projekt nr. 5	Dansk topografi i tekst og kort
Projekt nr. 6	Studier i dansk sundhedsvæsen og epidemiologi siden ca. 1800

Navn	Leif Hansen Nielsen
Stilling, placering i stillingsstruktur, akademisk grad	Arkivar, seniorforsker, ph.d.
Enhed	BRUG
Projekt nr. 1	Hverdag i Sønderjylland under besættelsen
Projekt nr. 2	Aabenraa under vand – klimaændringer?

Navn	Mads Linnet Perner
Stilling, placering i stillingsstruktur, akademisk grad	Ph.d. stipendiat (ansættelse fra 1.2.2021)
Enhed	DATA
Projekt nr. 1	Inequality in child mortality in Denmark 1812-1915: family, social status and place

Navn	Bárbara A. Revuelta-Eugercios
Stilling, placering i stillingsstruktur, akademisk grad	Arkivar, seniorforsker MSO, ph.d.
Enhed	DATA
Projekt nr. 1	Link-Lives: Historical Big Data
Projekt nr. 2	Inequality in child mortality in Denmark 1812–1915: family, social status and place (vejleder for ph.d. stipendiat og evt. medforfatter til artikel)
Projekt nr. 3	Scientific Research Network on 'Historical Demography'

Navn	Annette Østergaard Schultz
Stilling, placering i stillingsstruktur, akademisk grad	Arkivar, seniorforsker, mag.art.
Enhed	DATA
Projekt nr. 1	Tvangsfjernet? Familieliv og forsørgelse på Rødding-egnen ca. 1820-1880
Projekt nr. 2	Fra tørvehus til blok P på en halv menneskealder. Grønlands Tekniske Organisation 1950-1979/1986
Projekt nr. 3	Da isen satte dagsordenen. Klimaforandringernes betydning for nord- og sydgrønlandere ca. 1915-1940

Navn	Hans Schultz Hansen
Stilling, placering i stillingsstruktur, akademisk grad	Forskningsleder, seniorforsker, dr.phil.,
Enhed	LEDSEK
Projekt nr. 1	Stormfloden 1923
Projekt nr. 2	Den 9. april 1940 i Sønderjylland
Projekt nr. 3	Historisk Samfund for Sønderjylland 100 år: <ul style="list-style-type: none">• Kort sammenfatning af Sønderjyllands historie sammen med Carsten Porskrog Rasmussen• Jubilæumsbog "Sans for sønderjysk historie" sammen med Lars N. Henningsen

Navn	Per Seesko
------	------------

Stilling, placering i stillingsstruktur, akademisk grad	Arkivar, forsker, ph.d.
Enhed	BRUG
Projekt nr. 1	Lutheran Household Away From Home - Obligation and devotion in instructions for noble travelers from Denmark c. 1580-1660
Projekt nr. 2	Herregården i sognet
Projekt nr. 3	Assens kirkeregnskab
Projekt nr. 4	Redaktion af: Religion i dansk senmiddelalder og reformationstid – spiritualitet, materialitet og mennesker

Navn	Mette Fransiska M. Seidelin
Stilling, placering i stillingsstruktur, akademisk grad	Seniorforsker, arkivar, ph.d.
Søjle og område	DATA
Projekt nr. 1	Anbringelsessager før og efter digitaliseringen Hvad betyder overgangen til IT i sagsbehandlingen for borgerens historie?
Projekt nr. 2	Husspektakler – vold mod kvinder i familien 1945-1970
Projekt nr. 3	Barndomshistorie – efter 1996

Navn	Kenn Tarbensen
Stilling, placering i stillingsstruktur, akademisk grad	Arkivar, seniorforsker, ph.d.
Enhed	BRUG
Projekt nr. 1	Poul Glindemanns finans- og ejendomssvindler 1940-1960

Navn	Niklas Thode Jensen
Stilling, placering i stillingsstruktur, akademisk grad	Arkivar, seniorforsker, Ph.d.
Enhed	INDSAM
Projekt nr. 1	Klimaet i Ministeriet: udviklingen af klimapolitik hos danske myndigheder, ca. 1972-2002
Projekt nr. 2	Sygdomme og luftforurening i København ca. 1800-2000

Navn	Asbjørn R. Thomsen
------	--------------------

Stilling, placering i stillingsstruktur, akademisk grad	Arkivar, seniorforsker, ph.d.
Enhed	DATA
Projekt nr. 1	Link-Lives: Historical Big Data
Projekt nr. 2	Anbringelsessager før og efter digitaliseringen. Hvad betyder overgangen til IT i sagsbehandlingen for borgerens historie?
Projekt nr. 3	Arbejdstitel: Landboreformerne – set nedefra

Forskning i Rigsarkivet – bibliografi 2021

Med * markeres ansatte uden for den videnskabelige stillingsstruktur.

A. Forskningspublikationer med peer review (17)

1. Fransen, Peter: Hvem styrer fængslerne og fangehåndteringen i Danmark? Stillingen som direktør for fængselsvæsenet/ kriminalforsorgen gennem 111 år. I: Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab, 2021, 1, s. 77-98.
2. Fransen, Peter: Kriminalitetshistorisk forskning og den arkivalske virkelighed set fra Rigsarkivet. I: Det historiske blik, red. U. Kallenbach, S. Kluge & R. Vangshardt. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag, 2021, s. 43-55.
3. Groom, G., Levin, G., Svenningsen, S.R. & Linnet Perner, Mads: Dune Sand – Object based image analysis for vectorization of a dotted signature in Danish late 1800s maps. I: e-Perimtron, 16, 4, s. 156-65.
4. Groom, G., Levin, G., Svenningsen, S.R. & Linnet Perner, Mads: Dune Sand – Object based image analysis for vectorization of a dotted signature in Danish late 1800s maps. I: 15th ICA Conference Digital Approaches to Cartographic Heritage: Conference Proceedings, red. A. Tsorlini, A. & C. Boutoura. Thessaloniki: AUTH CartoGeoLab, 2021, s. 207-216 10 s. (Conference Proceedings).
5. Hansen, Hans Schultz: Genforeningen på sporet: De sønderjyske jernbaner i årene omkring 1920. I: Jernbanehistorie, 8, 1 (2020), s. 26-57.
6. Jacobsen, Lif Lund: The seismograph as a diplomatic object: The Soviet–American exchange of instruments, 1958–1964: The seismograph as a diplomatic objec, 1958-1964. I: Centaurus, 63, Special Issue (2021), s. 277-95.
7. Jensen, Niklas Thode: Byens ånde: Luftforurening og dødsårsager i København, ca. 1800-1920. I: Historisk Tidsskrift, 121, 1 (2021), s. 11-46.
8. Larsen, Christian: Peasant amongst peasants: The role of the Scandinavian teacher as farmer in the nineteenth century. I: Schoolteachers and the Nordic Model: Comparative and Historical Perspectives, red. J.E. Larsen, B. Schulte & F.W. Thue. London & New York: Routledge, 2021 (e-bog)/2022 (hardback), s. 68-79
9. Larsen, Christian: Trust in Numbers: Danish Primary School Governance 1963–1972. I: Journal of Educational Administration and History, 53 (2021), 16 s.

10. Perner, Mads Linnet: Kort og GIS i socialhistorie og historisk demografi: Tre eksempler. I: *Geoforum Perspektiv*, 20, 38 (2021), s. 21-30.
11. Revuelta-Eugercios, Barbara; Casado Ruiz, Y.; Ramiro-Fariñas, D.; Mazzoni, S.: ¿Medicalización de la maternidad? Pacientes y usos de la Casa de Maternidad de Madrid a principios del siglo XX. I: *Sociedad urbana y salud pública: España, 1860-1936*, red. L.E. Otero Carvajal, L. E. & S. De Miguel Salanova. Madrid: Los Libros de la Catarata, 2021/2022, s. 112-31.
12. Revuelta-Eugercios, Barbara; Løkke, A. & Castenbrandt, H.: Older rationales and other challenges in handling causes of death in historical individual-level databases: the case of Copenhagen, 1880–1881. I: *Social History of Medicine*, 2021, 24 s.
13. Revuelta-Eugercios, Barbara; Løkke, A. & Robinson, O.: “Historical Big Data: Reconstructing Millions of Life Courses from Archival Records Using Domain Experts and Machine Learning”. I: *Proceedings of Linked Archives International Workshop 2021 co-located with 25th International Conference on Theory and Practice of Digital Libraries (TPDL 2021)*, red. C. Teixeira Lopes, C. Ribeiro, F. Niccolucci, I. Rodrigues & N. Freire. Online, 2021, s. 135-43.
14. Schultz, Anette Østergaard: Oplyst sundhedspolitik? Overdødelighed hos plejebørn fra Opfostringsstiftelsen 1770-1800. I: *Historisk Tidsskrift*, 121, 2 (2021), s. 341-394.
15. Seesko, Per: "... at følge dennem udaf landet, og at hafve dennem fuldkommelig udi sin befaling ...". Præceptoren på renæssancens adelige uddannelsesrejser. I: *Herregårdshistorie*, 17 (2021), s. 55-77.
16. Seidelin, Mette & Larsen, Christian: The Voices of Children and Adolescents in the Archives. I: *Archival Silences: Missing, Lost and, Uncreated Archives*, red. M. Moss, M. & D. Thomas. London; New York: Routledge, 2021, s. 186-207.
17. Tarbensen, Kenn: Det multinationale gennembrud: Holdninger til udenlandske investeringer i dansk erhvervsliv 1945-1980. Odense: Syddansk Universitetsforlag, 2021. 426 s.

B. Forskningspublikationer uden peer review (7)

1. Andersen, Ronny*: Et kunstnervåben. I: *Heraldisk Tidsskrift*, 13, 123 (2021), s. 253-57.
2. Andersen, Ronny* og Dupont, Michael*: Aktstykker til Gehejmearkivets tidligste historie på Slotsholmen. I: *Personalhistorisk Tidsskrift*, 2021, s. 28-57.

3. Lif Lund Jacobsen (sammen med Trine Dahl-Jensen, Ann-Sophie Graulund Sølund, Tine B. Larsen, Peter H. Voss): 100 Years of Paper Seismograms from Denmark and Greenland, 1907–2008. *Seismological Research Letters* 2022; 93 (2A): 1026–1034. doi: <https://doi.org/10.1785/0220210311> (online udgave 2021).
4. Larsen, Christian: Med læreren på studietur: Fynske lærere og lærerinders pædagogiske studierejser 1898-1932. I: Fynske Årbøger, 2021, s. 106-21.
5. Mikkelsen, Jørgen: Børn og mødre i fængsel: En historie om nogle af Viborg Tugt- og Forbedringshus' beboere i 1800-tallet. I: Fængselshistorisk Selskab, 2020, s. 100-14.
6. Mikkelsen, Jørgen: Vejkortene i Rigsarkivet: En vigtig kilde for lokalhistorikere. I: Journalen, 2021, 3, s. 27-35.
7. Tarbensen, Kenn & Jensen, Nicolai Falbe*: Torvehuse: Historien om bygningerne på Store og Lille Torv i Aarhus. Aarhus: Aarhus Byhistoriske Fond; Aarhus Stadsarkiv: Turbine, 2021. 270 s.
8. Tarbensen, Kenn: Udvalgt litteratur om Østjylland 2020-2021. I: Århus Stifts Årbøger, 104 (2021), s. 108-15.

C. Formidlingspublikationer (37)

1. Birkelund, Peter: Forord ved arkivar og seniorforsker ved Rigsarkivet Peter Birkelund. I: De sidste timer: Ingen kender dagen, før solen går ned. København: Frihedsmuseets venners forlag; København: Storyside, 2021, s. 22-31.
2. Birkelund, Peter: Retsopgør i Helsingør. I: Årbog Museerne Helsingør, 2020, s. 65-75.
3. Dupont, Michael*: Sognenøgle til skifteprotokoller fra private godser, institutioner, præstekald m.m. øst for Storebælt, med en kort vejledning. København: Arkivaren.com, 2021. 84 s.
4. Fransen, Peter: Danske fængsler og fængselsideologi i det 20. og 21. århundrede. I: Noter / Historielærerforeningen for Gymnasiet og HF, 228 (2021), s. 30-35.
5. Hansen, Hans Schultz: Da Cornelius Petersen fornærmede statsministeren. I: Sønderjysk Månedsskrift, 2021, s. 191-96.
6. Hansen, Hans Schultz: Manden bag Genforeningen. I: Æra - Mød Historien!, 1, 1 (2021), s. 62-79.
7. Hansen, Hans Schultz: Rigsarkivets kilder om Genforeningen på kilderne.dk. I: Sønderjysk Månedsskrift, 2021, s. 274-76.
8. Hansen, Hans Schultz: Rød dansk malke race – eksportstaldene i Aabenraa. I: Sønderjysk Månedsskrift, 2021, s. 40.

9. Hansen, Hans Schultz: Sønderjysk landbrug før, under og efter Genforeningen i 1920. I: Sønderjysk Månedsskrift, 2021, s. 80.
10. Hansen, Hans Schultz: Sønderjyske svin på vej. I: Sønderjysk Månedsskrift, 2021, s. 80.
11. Jensen, Niklas Thode: Opgøret med slaveriet: »Christi Frigiorte, skønt Menniskens Tienere«. I: Politiken Historie, 16 (2021), 6 s.
12. Larsen, Christian: Asnæs' historie. I: Trap: Danmark, 6. udg., bind 21. København: Trap Danmark, 2021, s. 52-54.
13. Larsen, Christian: Hørves historie. I: Trap: Danmark, 6. udg., bind 21. København: Trap Danmark, 2021, s. 54-55.
14. Larsen, Christian: Nykøbing S' historie. I: Trap Danmark, 6. udg., bind 21. København: Trap Danmark, 2021, s. 50-51.
15. Larsen, Christian: Rantzausmindes historie. I: Trap Danmark, 6. udg., bind 20. København: Trap Danmark, 2021, s. 153-54.
16. Larsen, Christian: Skårups historie. I: Trap Danmark, 6. udg., bind 20. København: Trap Danmark, 2021, s. 154-55.
17. Larsen, Christian: Svendborgs historie. I: Trap Danmark, 6. udg., bind 20. København: Trap Danmark, 2021, s. 142-43, 145, 148.
18. Larsen, Christian: Thurø Bys historie. I: Trap Danmark, 6. udg., bind 20. København: Trap Danmark, 2021, s. 150-51.
19. Larsen, Christian: Vigs historie. I: Trap Danmark, 6. udg., bind 21. København: Trap Danmark, 2021, s. 56-57.
20. Larsen, Christian: Vindebys historie. I: Trap Danmark, 6. udg., bind 20. København: Trap Danmark, 2021, s. 152.
21. Mikkelsen, Jørgen: Beretning om den spanske syges optræden blandt de statsanerkendte sygekassers medlemmer, 1918-1919. I: Danmarkshistorien.dk, 2021, 10 s.
22. Mikkelsen, Jørgen: Den spanske syge: besvarelse af Sundhedsstyrelsens forespørgsel vedrørende Hornsyld og København, 1918-1919. I: Danmarkshistorien.dk, 2021, 10 s.
23. Mikkelsen, Jørgen: Einar Holbølls mærkesag. I: Jul i Slagelse, 28 (2021), s. 20-21.
24. Mikkelsen, Jørgen: Korsørs historie. I: Trap Danmark, 6. udg., bind 23. København: Trap Danmark, 2021, s. 65-66.
25. Mikkelsen, Jørgen: Medicinalberetning for Odense Lægekreds vedrørende den spanske syge, 1918. I: Danmarkshistorien.dk, 2021, 10 s.
26. Mikkelsen, Jørgen: Medicinalberetning for Tryggevælde Lægekreds vedrørende den spanske syge, 1918. I: Danmarkshistorien.dk, 2021, 5 s.

27. Mikkelsen, Jørgen: Medicinalberetning fra Viborg og Skals vedrørende den spanske syge, 1918. I: Danmarkshistorien.dk, 2021, 3 s.
28. Mikkelsen, Jørgen: Rigsarkivet på Slotsholmen - et tilbageblik. I: Personalhistorisk Tidsskrift, 2021, s. 12-26.
29. Mikkelsen, Jørgen: Røddings historie. I: Trap Danmark, 6. udg., bind 16. København: Trap Danmark, 2021, s. 57-58.
30. Mikkelsen, Jørgen: Skælskørs historie. I: Trap Danmark, 6. udg., bind 23. København: Trap Danmark, 2021, s. 69-72.
31. Mikkelsen, Jørgen: Slagelses historie. I: Trap Danmark, 6. udg., bind 23. København: Trap Danmark, 2021, s. 59-61.
32. Mikkelsen, Jørgen: Vejens historie. I: Trap Danmark, 6. udg., bind 16. København: Trap Danmark, 2021, s. 50-51.
33. Nielsen, Leif Hansen: Haderslevs historie. I: Trap Danmark, 6. udg., bind 16. København: Trap Danmark, 2021, s. 242-52.
34. Nielsen, Leif Hansen: Sønderborgs historie. I: Trap Danmark, 6. udg., bind 17. København: Trap Danmark, 2021, s. 275-85.
35. Nielsen, Leif Hansen: Tønders historie. I: Trap Danmark, 6. udg., bind 16. København: Trap Danmark, 2021, s. 54-63.
36. Nielsen, Leif Hansen: Aabenraas historie. I: Trap Danmark, 6. udg., bind 16. København: Trap Danmark, 2021, s. 164-175.
37. Perner, Mads Linnet: De "manglende" piger. I: Link-Lives.dk, 2021, 4. s.

D. Bidrag til udredninger og rapporter om arkivforhold m.v. (0)

E. Deltagelse i videnskabelige kongresser og seminarer med paper (21)

1. Hansen, Hans Schultz: "Mindretalsforskning ved Rigsarkivet Aabenraa". Mindretalsforskning i grænseregionen: State of the Art digitalt orienteringsmøde, Syddansk Universitet.
2. Hansen, Hans Schultz: „Narrative zur Grenzziehung in Dänemark und der dänischen Minderheit in Südschleswig“. Digital konference Handlungsspielräume und Narrative in der deutsch-dänischen Grenzregion seit 1920. Christian-Albrechts-Universität og Syddansk Universitet.
3. Hansen, Hans Schultz: „Die deutsch-dänische Grenze von 1920 – ungerecht, gerecht oder fair?“ Historische Gerechtigkeit. Tagung im Landesarchiv Schleswig-Holstein, Slesvig.

4. Hansen, Hans Schultz: „Københavnsnotatet 1949: første skridt til en normalisering.” Geschichte auf dem Berg, 75 Jahre Minderheitengeschichte. Knivsbjerg.
5. Jacobsen, Lif Lund: “Gæsteforelæsning”. Institut for Geologi, Københavns Universitet, Danmark.
6. Jacobsen, Lif Lund: “Instruments in science diplomacy: Seismographs and the Limited Test Ban Treaty”. International Congress of History of Science and Technology, Prag, Tjekkiet.
7. Jacobsen, Lif Lund: “Projektoplæg”. CEDHAR, Aarhus Universitet, Danmark.
8. Larsen, Christian: “Danish Teachers’ Allotted Farms. Educational Politics, Pedagogical Tools, and the Funding of Mass Schooling, 1780-1900”. International Standing Conference on the History of Education, Örebro universitet, Sverige.
9. Larsen, Christian: “Teacher and Farmer: Primary School Teachers as Farmers and Agricultural Role Models in 19th Century Denmark”. European Social Science History Conference 2021, Leiden, Nederlandene.
10. Larsen, Christian: “The Rise of the Danish Upper Secondary School, 1850-1950”. The Rise of Education in Historical Perspective, Gronningen, Nederlandene.
11. Ludvigsen, Louise, Revelta-Eugercios, Barbara, Løkke, Anne: “The SHIP Coding System applied to Danish Cause of Death Data in the Link-Lives Project: Burial Records and Death Certificates”. European Social Science History Association, Leiden, Nederlandene.
12. Løkke, Anne; Revelta-Eugercios Bárbara, Castenbrandt, Helene; Thomsen, Asbjørn Romvig & Perner, Mads Linnet: “Were there Missing Girls or Young Women in Nineteenth Century Denmark?” European Social Science History Association, Leiden, Nederlandene.
13. Mikkelsen, Jørgen: Oplæg. Dansk Komité for Byhistorie, Aarhus, Danmark.
14. Perner, Mads Linnet; Mortensen, Anna; Castenbrandt, Helene; Anne Løkke; Revelta-Eugercios, Bárbara: “Missing girls in Denmark (1787-1901): Evidence from cross-sectional and longitudinal sources”. Sex Ratios and Missing Girls in History, NTNU, Trondheim universitet, Norge.
15. Revelta-Eugercios, Barbara: “Link-Lives: building historical big data from archival records for use by researchers and the Danish public”. Digital Treasures workshop, Alicante, Spanien.
16. Revelta-Eugercios, Barbara: “Link-Lives: purpose, methods and sources (and some preliminary results)”. Aalborg Universitet, Danmark.
17. Revelta-Eugercios, Barbara; Løkke, Anne; Robinson, Olivia: “Link-Lives, Historical Big Data: Reconstructing Millions of Life Courses from Archival Records Using Domain Experts and Machine Learning”. Linked Archives

- International Workshop 2021 & 25th International Conference on Theory and Practice of Digital Libraries. The Open University, Storbritannien.
18. Seesko, Per: "Lutheran Household Away From Home? - The Authority of the Praeceptors in Instructions for Travelers from 16th and 17th century Denmark.", Reformation and everyday life. LUMEN: Center for the Study of Lutheran Theology and Confessional Societies, Aarhus, Danmark.
19. Seesko, Per: "Fragmenter i Rigsarkivet". Workshop on Nordic fragment databases, Stockholms Universitet, Sverige.
20. Thomsen, Asbjørn Romvig: "Geografisk mobilitet på landet". Københavns Universitet, Danmark.
21. Thomsen, Asbjørn Romvig; Revuelta-Eugercios, Bárbara; Robinson, Olivia: "Domain-expert linked data - what, how, why?". Second Annual Seminar, Link-Lives, København, Danmark.

E. Redaktion af tidsskrifter m.v.

Tidsskrifter udgivet af Rigsarkivet
Erhvervshistorisk Årbog: Kenn Tarbensen

Andre historiske tidsskrifter og skriftrækker.
Jernbanehistorie: Peter Fransen
Skrifter udgivet af Historisk Samfund for Sønderjylland: Hans Schultz Hansen
teknologihistorie.dk: Kenn Tarbensen
Uddannelseshistorie: Christian Larsen
Slægtsforskeren: Michael Dupont*
Personalhistorisk Tidsskrift: Per Seesko

F. Rigsarkivets forskningsrettede publikationer

Generelt
Forskningen i Rigsarkivet. Årsberetning for 2020. 32 s.
Tilgængelig på: <https://www.sa.dk/da/om-rigsarkivet/beretninger-rapporter-undersoegelser/>

Erhvervshistorisk Årbog
Erhvervshistorisk Årbog, 70:1-2 (2021), red. Kenn Tarbensen, 119 s.
Tilgængelig på www.tidsskrift.dk/eea

Indhold: Lasse Hauberg Jessen: Vandmøllens opbrudstid – forandringer og teknologiudvikling i dansk mølleri i 1800-tallet; Jørgen Burchardt: Syntetiske pesticider og Cheminova 1943-1954 – offentlig regulering af giftproduktion og miljøforurening i historisk perspektiv; Finn Olesen: Den besværlige fremtid – om usikkerhedens svøbe.

G. Medlemskab af bestyrelser af videnskabelige foreninger og videnskabelige udvalg, råd, styregrupper og bedømmelsesudvalg

1. Rigsarkivets rådgivende Forskningsudvalg (Peter Fransen, Niklas Thode Jensen, Hans Schultz Hansen)
2. Rigsarkivets interne Forskningsudvalg (Jørgen Mikkelsen, Mette Seidelin, Hans Schultz Hansen, Asbjørn R. Thomsen)
3. Kulturministeriets Forskningsudvalg (Steen Andersen)
4. Historisk Samfund for Sønderjylland, formand (Hans Schultz Hansen)
5. Forskningsafdelingen ved Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig, rådgivende forskningsudvalg (Hans Schultz Hansen)
6. Aarhus Universitetsforlags projekt 100 danmarkshistorier, styregruppe (Hans Schultz Hansen)
7. Forschungsstelle für regionale Zeitgeschichte und Public History, Wissenschaftliche Beratung (Hans Schultz Hansen)
8. Præsidiat for markeringen af 100-året for Genforeningen (Hans Schultz Hansen)
9. Dansk Komité for Byhistorie, formand (Jørgen Mikkelsen)
10. Dansk Center for Byhistorie, bestyrelsen (Jørgen Mikkelsen)
11. Stednavneudvalget (Jørgen Mikkelsen)
12. Samfundet for Dansk Genealogi og Personalhistorie, formand (Michael Dupont), bestyrelsesmedlem (Jørgen Mikkelsen, Per Seesko, Ronja Vejdegren, Ronny Andersen)
13. Selskabet for Udgivelse af Kilder til Dansk Historie, bestyrelse (Michael Dupont)
14. Selskabet for Skole- og Uddannelseshistorie, styrelse (Christian Larsen)
15. Digitization and the Future of Archives, FKK-netværk under Aalborg Universitet, styregruppe (Christian Larsen)
16. Commission on Science, Technology & Diplomacy, Division of History of Science and Technology (Lif Lund Jacobsen)
17. Environmental History, reviewer (Lif Lund Jacobsen)
18. Dansk Teknologisk Selskab, bestyrelse (Henrik Knudsen)
19. Opponent ved Jacob Knage Rasmussens ph.d.-forsvar, Inst. for Historie, SDU, i juni 2021 (Mette Seidelin)
20. Den historiske udredning af særforsorgen 1933-1980, nedsat af Social- og Ældreministeriet (Mette Seidelin)
21. Societas Heraldica Scandinavica, næstformand (Ronny Andersen)
22. Dansk Heraldisk Selskab, næstformand (Ronny Andersen)
23. Società Italiana di Demografia Storica (S.I. DE. S.), medlem af scientific committee (Barbara Revuelta-Eugercios)

24. SHiP+ Studying the History of Health in Port Cities, medlem af scientific committee (Barbara Revuelta-Eugercios)
25. Association for Young Historical Demographers, bestyrelsesmedlem (Mads Linner Perner)
26. Dansk Teknologihistorisk Selskab, bestyrelsesmedlem (Henrik Knudsen)
27. Niels Bohr Archive (Københavns Universitet), bestyrelsesmedlem (Henrik Knudsen)
28. Metropolhistorisk Netværk, bestyrelsesmedlem (Jørgen Mikkelsen)
29. Amsterdam University Press, medlem af advisory board for bogserien Social History of Punishment and Labour Coercion (Tyge Krogh)
30. Dansk Lokalhistorisk Forening, konsulent (Jørgen Mikkelsen)
31. Referencegruppe vedr. formidling af kolonihistorie (Steen Andersen)

Rigsarkivets interne forskningsudvalg

Hans Schultz Hansen, forskningsleder (formand)

Ole Magnus Mølbak Andersen, Rigsarkivets direktion

Jørgen Mikkelsen, Rigsarkivet København

Asbjørn R. Thomsen, Rigsarkivet Viborg (sekretær)

Mette Seidelin, Rigsarkivet Odense

Rigsarkivets rådgivende forskningsudvalg

Nils Arne Sørensen, Syddansk Universitet (formand)

Iben Fønnesberg-Schmidt, Aalborg Universitet

Helle Strandgaard Jensen, Aarhus Universitet

Niklas Thode Jensen, Rigsarkivet København

Peter Fransen, Rigsarkivet København

Anne-Sofie Jensen, rigsarkivar, observatør for Rigsarkivets direktion

Hans Schultz Hansen, forskningsleder (sekretær)

